

A rekonstrukció második évében

3. Ismét fiatalítják a Szegedi Textilművek gépparkját

Viszonylag fiatal gyár a Pamutnyomóipari Vállalat szegedi üzeme. A dolgozók átlagéletkora sem haladja meg a 24-25 esztendőt. S lám, az elmúlt időszakban már több beruházáson és rekonstrukciós folyamaton ment keresztül. Részben ezért a Szegedi Textilművek jelenleg a magyarországi pamutfonodák közül a legmodernebb színvonalat képviseli. Ennek ellenére a szakemberek szerint a példás kocsagásá bizonyítja, hogy ipari léptéket csak lassan igazítjuk a nemzetközi igényekhez.

Összehasonlító adatok

Nézzük csak a szegedi és néhány külföldi textilüzem összehasonlító adatait. A textilművek fonodájában, amely valóban az ország egyik legjobb teljesítményt elérő fonodája, az ezer fonóra jutó létszám 3,8 fő. Az átlagos európai szintenél 2 munkás körül ingadozik. Az USA pamutnyomó iparában ez a mutató 0,97. Tegyük mindjárt hozzá még azt is, hogy a hazai pamutfonó orsók 42 százaléka, a szövőgépek 60 százaléka enyhén szólva korszerűtlen, és igen nagy létszámot köt le. Ugyanakkor munkaerőhiány miatt a textilipari gépek egy része nem dolgozik. Jelenleg a Szegedi Textilművekben is több száz szövőgép áll. Az üzem vezetői, mint mondják, hosszabb távon is a munkaerőhiányra rendelkeztek be.

Az adatok egy részét a minisztérium által készített, a textil- és textilruházati ipar fejlesztési lehetőségeit elemző tanulmányból vettük, és azért is idéztük, hogy világossá adjunk azoknak, akik a viszonylag fiatal szegedi üzem újabb rekonstrukciójával kapcsolatban kérdezik: érdemes-e, kell-e újra pénzt költeni a géppark fiatalítására?

Elintézhetnénk a magyarizációt szükségaván ennyivel: kell! De nézzük csak, mit tartalmaz a terv, s mit valósítottak meg már eddig a rekonstrukciós programban szereplő 29,2 millió forintból? A terv szerint 22,6 milliót költenek gépek vásárlására, és 4,2 milliót építésre. A Pamutnyomóipari Vállalat összes gyárára öt év alatt 2 milliárd forintot használtak fel (a legnagyobbat az ágazatban). Üzemeinek, köztük a Szegedi Textilművek igénye talán duplája a rendelkezésre álló összegnek.

Fiatal műszakiak és közgazdászok tanácskozása

A KISZ KB és a SZOT elnöksége irányelveinek alapján 1972 februárjában alakult meg a fiatal műszakiak és közgazdászok tanácsa az Alsótitiszvidéki Vízügyi Igazgatóság KISZ-szervezetének védnöksége alatt. Alakulásakor hármastól tízektől maguk elé: országos szintű előadásokon ismertek az új és érdekes szakmai és közgazdasági eredményeket, megindítják a kiváló mozgalmakat, és felveszik a kapcsolatokat a társigazgatóságok KISZ-szervezeteivel és FMKT-ival. Ennek a tervnek megfelelően tegnap, pénteken országos konferenciát tartottak az ATIVIZIG szegedi központjában, ahol az ország 12 vízügyi igazgatóságától 40 fiatal mérnök és közgazdász vett részt.

Általában minden vállalatnál, ahol lehetőség van a rekonstrukcióra, a korszerűsítésre, „álmodoznak” a műszakiak, a gazdasági vezetők. A géppark fiatalításának léptelével szeretnének felzárkózni a nemzetközi színvonalhoz. Szegeden azonban azt mondják: csak addig nyújtózkodhatunk, most is, ameddig a takaró ér. A rendelkezésre álló összeget olyan fejlesztésre használják fel, amellyel megszüntethetik a szűk keresztmetszetet, felhasználhatják a viszonylag alacsony termelékenységét. Vagy ott, ahol a szociális helyzet nem kielégítő volta indokolja.

Amit tenni akarnak

A korszerűsítés eredményeként a gyárban előállított termék mennyiség nem növekszik. A termelékenység növekedésével csak a csökkenő munkásszámot pótolják. Egyelőre a fejlesztésnek az eredményre gyakorolt hatását a gyáregység még nem tudja pontosan kimutatni.

A rekonstrukció során kicserélnék nyolc 1949-es gyártmányú előfonó gépet. Már négy új 1971-ben megérkezett, és az első fél évben szerelték fel. A további négy gép érkezésére december 31-ig számítanak. A nyolc előfonó gép értéke 5,2 millió forint. A szerelés költsége 560 ezer forint. A Pamutnyomóipari Vállalat kispesti gyárából két keresztsevelő gép kerül Szegedre. Ezenkívül újabb két új vásárolnak Csehszlovákiából. Ha ezek beválnak, akkor további tíz gépet rendelnek. Ezek értéke 11 millió forint lesz. A szerelés költsége pedig 1,3 millió forint. Az automata láncsevelő gépek beszerzésével, munkába állításával a dolgozók nagy leterhelését kívánják csökkenteni. Az eddigi kísérletek bizonyítják, hogy nemcsak könnyebb lesz a munka, hanem egy dolgozóra vetítve, a munka termelékenysége 50 százalékkal növekszik.

A vállalat megvásárolta Kiskundorozsmán a gyár

mellett levő moziépületet. A nagyteremben négy láncsevelő gépet helyeztek el. Ez a négy gép napi öt tonna láncsevelő fonal előállítását biztosítja. A moziépület átalakítása és vásárlási költsége 3,4 millió forint.

A szegedi szövődében a néhány éve felszerelt kínai szövőgépek közül húszat szereltek fel újfajta ládatárral. A Pamutnyomóipari Vállalat a fenntartási költségéből fedezi a ládatárisítás kiadásait, ha a kezdeti eredmények, a gazdasági mutatók kedvezőek lesznek.

A programhoz kapcsolódva átrendezték a kiskundorozsmai üzem gyártási folyamatát. Korszerűsítették a belső szállítást és új raktárhelyiséget alakítottak ki. A gépeket úgy csoportosították, hogy lehetővé váljon; egy-egy munkás több gépet kezeljen. Az átszervezés eredményeként a kiskundorozsmai üzem termelékenysége 20 százalékkal növekedett.

A rekonstrukciós programban nemcsak a géppark fiatalítására szereztek el költséget, hanem a szociális létesítmények bővítése is. Jövőre fejezik be egy száz fős helyes óvoda építését. Ennek kivitelezési költsége régi áron számolva 2,7 millió forint. A munkát az üzem építőipari csoportja végzi. Ezzel a bővítéssel a dolgozók óvodáskorú gyermekeinek elhelyezési problémáit oldja meg a textilművek.

Csak a legmegfelelőbbet

Íme, a rekonstrukció, a géppark-újratöltés „léptei”. A korszerűsített olyan géptípusokra alapoztak most is, amelyek a vételár és a gazdaságos működtetés tekintetében is a legmegfelelőbbek. Előbb kicserélnék mintegy 8 millió forint értékű gépet. Köztük van 6 előfonó, 14 kártoló- és 95 szövőgép. Kell ez a fiatalítás, mert az elavult gépek sok munkáskezelést igényelnek. A munkás pedig kevés, a textilművek termékeiből pedig mind több kellene.

Nagy Pál

Szőlészeti és borászati kiállítás és vásár

A budapesti mezőgazdasági kiállítás Albertirai úti területén pénteken ünnepélyes külsőségek között megnyitott a nemzetközi szőlészeti és borászati kiállítás és vásár.

A megnyitón megjelent dr. Dimény Imre mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, dr. Molnár Frigyes, a SZÖVOSZ elnöke, és R. Protin, a Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal főigazgatója.

A nemzetközi kiállítást és vásárt Vánca Jenő mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyettes nyitotta meg.

Pénteken megkezdődött az idei alma exportálása Szabolcs-Szatmár megyéből. A tuzséri átrakó állomáson hat mezőgazdasági üzem — állami gazdaság és termelőszövetkezet — termékből megrakták az első vagonokat fehéralmával, legnagyobb külföldi megrende-

lőnk, a Szovjetunió számára. A kétezer vagonnyi fehéralma elküldése után megkezdik a jonatán exportálását. Ebből a fajtából mintegy 20 ezer vagonnal szállít az országból a Szovjetunióhoz a Magyarországi Kiskereskedelmi Vállalat.

Almaexport

A bandák a létszám. Huszonegy ember helyett dolgoznak tízenketten most; két molnár, két etető, három kéverakó, négy polvos és egy zsákoló. A gépész, akire a masina, a cséplőgépet bízták, a szakszövetkezet állandó munkása. Ő nem tartozik a bandába.

Cséplés a tanyán

A mórakalmi Haladás Szakszövetkezet cséplőgépe reggel húzatott Nógrádi Szilveszter tanyájára. A cséplőgép a 31 ezer 379-es számot viseli, piros MTZ hajtja. Jár a fősíj, csépelnek.

Húvósón, az olajsóvény tövéhez terített pokróc. Daru István 19 éves fiatalember pihen. A Szegedi Konzervgyár dolgozója. Szabadságát tölti, mellékesen keres.

Negyedik éve csinálom. Kelle a gabona. Júliusban kezdtünk, akkor mentem fel az első kazalra. Szüleim a szakszövetkezet tagjai, tanyán élünk, itt a szomszédban. Mi nem sütünk odahaza, a jószágoknak jó takarmány a cséplősész. Tavaly 17 mázsát kerestem. Nyolc osztályt jártam, segédmunkás vagyok, havonta 1800 forintot számolnak a kezembe. Negyed marháért hordok a hátamon, a hűtőházba, 50 méter gyalogolok vele, tiszta vér az ember, könnyen megfázhat. A cséplés jobb. Ha a banda összetart, keresni is lehet.

A BANDA
A banda. Nem igazi. Hiányos. Nincs meg a létszám. Huszonegy ember helyett dolgoznak tízenketten most; két molnár, két etető, három kéverakó, négy polvos és egy zsákoló. A gépész, akire a masina, a cséplőgépet bízták, a szakszövetkezet állandó munkása. Ő nem tartozik a bandába.

Dina Mihály bandagazda. Csorog róla a verejték, por feketedik a homlokán.

Két éve tíz emberrel kezdtek a cséplést. Nem jönnek. Nincsenek rászorultak. Megélethetjük van. Huszonegyedik este ideje csinálom, nekem elhiheti, régen stabilabb volt a banda, megbecsültek cséplőmunkásnak lenni, a keresetből éltek az emberek. Összeszedem most is a vállalkozókat, elmegyek mindegyikhez, kérdezem: jössz-e cséplőskor, számíthatok-e rád? Májusban kezdem, szerződést íratok velük alá, mire megindul a gép, nincs meg a létszám. Egyik beteg, másiktak lába törött, részeg a harmadik, a többi meg könnyebb, jobb munkára ment. Erre a nyárra 18-an írták alá, vagyunk tízenketten. Gyatra munkás is van közöttünk. A gépnek haladni kell. „Uriember” ez nagyobbrészt, igaz, autója egyik sincs. Hája se. Hatvanhat esztendő múltam, nem tudom, jövőre csépelek-e. Budapesten dolgoztam a vasútnál, onnan jár a nyugdíj. Ezzel meg kiegészítem.

Nógrádi Szilveszter tanyájában rozsof csépelnek. Sok a szalma, nem győzik rakni. Kevés a szem csupa tőrek. A gazda fehér lóval gumikerekű kocsival hordja a tömött zsákokat. Meztőlában van, fekete klottgatyában, elkoszolódott fehér ingben, kalapban. Nézi a termést. Kézzelet arattak. Keresztenként 22 kévét hordott össze, amit géppel vágának, nem fizet így.

Őt zsák a mázsán. Háromszázöt kiló tiszta rozso. Battancs István, a főmolnár segít kocsira rakni. A ló lépet a tanyában. Kamra elé áll. Asszonyok várakoznak meztőlában. Sötétpiros a kamra ajtaja, jó hüvös belül, tisztára sópörve, eleresztve takarosan az újéletnek. Két részre. Zsákból öntik a szemeket.

Az asszonyok, panaszkodnak; csupa szemét ez. Harmadik éve így megy, egyre nehezebb nőtéval. Pedig micsoda kenyér sül ebből, amitől élnek, tiszta rozskenyérret esznek, nincs annak párja, jobb az ize. Négy sül meg egyszerre a kemencében. Két hétig elegendő.

A kamra falán motortálcák, kalap, gumibroncs. Hordók az árpanak. Suba, lótakarónak. Ritkán, ha kocsival Szegedre mennek, melegíti a gazdát is.

Dina Mihály rostát cserélte. Tisztább lesz a szem. Zúg a gép. Eg a határ. Diszlet a föld. Por, toklász kavarog, csíp, vizket a tesztünk. Szó nem hallik.

Kétsovány asztag közt áll a cséplőgép.

KÉVEK ...
Olajsóvény mellett hordók, vödörök, tűzcsapók. A mázsa mellett mentődoboz, tűzponyva. Tábla a fősíj alatt; ájtárni tilos! Zákány Matyi dobálja a kévéket, és Nagy Bálint szegedi fiatalember. Az asztalra lökik Kovács István kévevágónak, aki Demeter György etető keze alá dolgozik. Meghúztatja a kalaszt, hogy egyenletesen verődjön ki a szem, károsodás ne legyen.

Hátul a szalmások. A szalmakazalt ketten rakják, Nógrádi Szilveszter, a gazda fia, a másik tanya tulajdonosa, Tanács Péter. A szakszövetkezeti tagok megfizetik a részt, 6 százaléka, a munkabért, 7 százaléka, és segítnek is a cséplésben, mert nincsen ember.

Egyhangúság. Kévek morogattják a gépet. Egy ember pihen. Fekszik a pokrócon, s újság előtte. Szécsi Antal 27 éves gépész.

A szakszövetkezetben traktoros vagyok, nyaranként ezzel a cséplőgéppel járok. Reggel tankolok, helyére állítom a gépet, az elevátort hozzá húzom és különböző dolgom nincs. Figyelek a zörgésre, nehogy valami baj előadja magát. Elfogy a munka, leállítom a masinát. Naponta 120-130 mázsa szem lemegy. Attól is függ, milyen messze vannak egymástól a tanyák. A gazdák a géprészben pénzben fizetik. A cséplősész traktorral én hordom a raktárba, vasárnapra összegyűjtik, szétosztják és mindenkinek hazaszállítom, vagy ahová parancsolják.

A bandának csak férfitag-

jai vannak. Hajnali 3-kor kezdenek és zúg a kalász 11-12 óráig. Megállás nincs. Legidősebb Demeter György etető, közel a hetvenhez. Harminchatodik éve, hogy gépnél éri a nyár. Nyugdíjas. Ez a háztáji jövedelme. Évek, nyarak mozaikja az arcán.

— Szükség van rám, nincs ki a létszám. Nem is élnek meg nélküle.

All az idő. Mintha panoptikumban játszának a figurák.

Papló József jön a szomszéd tanyából. A Haladás Szakszövetkezet tagja. Huszonegy keresztet rakott kazalba, a rozsból.

— Hat holdat levágtam a kombájn, s azt se tudtam, van-e munka azon a földön. Egy hold két darabban van, nem fért hozzá, levágtam. Most jövök, mikor érkezik tanyámba a cséplőgép, hozzá igazodunk. Régebben nem kellett még ezután is szaladgálni, teljes csapat volt, nem törődtem az emberekkel, nem az én felelősségem volt. Kinlódhatunk. Ha a kombájn levágná, akkor a kaszám úgy belevágnám a földbe, a nyele is eltűnne. Nem a mi szavadunkba való ez már. A szakszövetkezetben azt csinálom saját földemen, ami sorba jön, van lovam, sokat segít. És a géppark, amit használhatunk. A cséplés kiment már a divatból, de mi élvezzük itt a homoki földeken és az egyénié. Nincsen öröm benne. Kifizetjük a járandóságot, ellátjuk a bandát ebéddel, idegkedünk, mikor jönnek, elég emberük van-e, mit kell segíteni? Megverte ezt az isten.

ILYEN IS VAN
A cséplőcsapat minden tanyában vendég. Ételre, italra. Reggel Tanács Péter kínálta a tejeskávét, szalonalt, zöldpaprikát, főtt krumplit; vegyének, amennyi tetszik. A gép étvágyat csinált. Ebédre paprikás csirke, tarhonya, krumpli, leginkább a divat, és jó hideg kúti víz. Ritkán fröccs. Azt estészeretik. Szégyen lenne a gazdára, ha éhesen, szomjasan távoznának.

Este kövidinkát, rízlinget is kínál a gazda. Hűti őket. Kiaszottak, száradtak, mint a nyári tarló. Kedvet szívnak magukba, és bebujnák a szalmakazalba, a gép alá, ki hová érkezik. Elgyengítette őket a nap. Kezdésig három órát pihenhetnek.

Most délelőtt van, 11 óra, és meleg. Ferkó Mihály hüvösre húzódik, a pokrócon olli, tű, cerna, varrja kifakult nadrágját. Battancs István, Zákányszek alatti tanyáján és 5 hold földjén kinlódik, odalép hozzám.

— Anyámmal ketten élek. Kukoricát és rozsof termelünk. Negyvenéves vagyok, nőtlen. Rám dől a szalmakazal. Három éve tettem cserepet a tanyára. Van egy rádióm. Ha kétszáz ezer forintot adnának a földért, tanyáért — nem ár —, felszántanám és sóval hinteném be. Ilyen „úriemberek” vagyunk mi. Autót, gazdát itt ne keressen!

Még ilyen is van...
Sz. Lukács Imre